

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยกองพลพัฒนาที่ 2
ในการพัฒนาประเทศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก อรรถชัย รักษาศิลป์
รองผู้อำนวยการกองข่าว กองทัพน้อยที่ 2

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2561

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยกองพลพัฒนาที่ 2
ในการพัฒนาประเทศ

โดย พันเอก อรรถชัย รักษาศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอกหญิง ลักษมณ์บูล บุญคง

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำวิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2561 และเห็นชอบให้เป็น
เอกสารวิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ

พลตรี **ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก**
(ธีระพงษ์ เย็นอุทก)

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก **ประธานกรรมการ**
(มหศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

พลเอก **ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา**
(วิบูลย์ศักดิ์ หนีพาล)

พันเอกหญิง **กรรมการ**
(ศศพินธุ์ วัชรธรรม)

พันเอกหญิง **กรรมการ**
(ลักษมณ์บูล บุญคง)

พันเอกหญิง **กรรมการ**
(นवलสมร จรวงษ์)

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก อรรถชัย รักษาศิลป์

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยกองพลพัฒนาที่ 2
ในการพัฒนาประเทศ

วันที่ กันยายน 2561 **จำนวนคำ :** 5,696 **คำ จำนวนหน้า :** 18 หน้า

คำสำคัญ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ, กองพลพัฒนาที่ 2, การพัฒนาประเทศ
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

งานพัฒนาประเทศของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน มีหลากหลายรูปแบบ หลายลักษณะงาน ซึ่งไม่ได้หมายความว่างานพัฒนาที่เป็นงานก่อสร้างเหมือนในอดีตเท่านั้น แต่งานการพัฒนาในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่งานพัฒนาคน งานพัฒนาสังคม อาทิเช่น การช่วยเหลือประชาชนจากสาธารณภัย ซึ่งหมายรวมถึงช่วยเหลือประชาชนให้รอดพ้นจากความเดือดร้อนต่างๆ ในการดำรงชีวิตด้วย ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยดำเนินการพัฒนาประเทศตามกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2568) ที่มีเป้าหมายพัฒนาประเทศที่หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (ไทยแลนด์ 4.0) ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยกำหนดแผนงานโครงการในรูปแบบต่างๆ ลงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากรัฐบาลไปสู่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ กองทัพบกในฐานะเป็นกำลังส่วนหนึ่งของกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับมอบภารกิจด้านการป้องกันประเทศ และภารกิจด้านการพัฒนา โดยมอบหมายให้กองพลพัฒนาของแต่ละกองทัพบกเป็นหน่วยดำเนินงาน กองพลพัฒนาที่ 2 ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกที่ 2 ที่กองทัพบกได้จัดตั้งขึ้นตามแนวคิดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประเทศเพื่อลดภาระหน่วยกำลังรบ ซึ่งเดิมงานด้านการพัฒนาทางกองทัพบกมอบให้หน่วยกำลังรบเป็นหน่วยดำเนินการหลักควบคู่ไปกับภารกิจการป้องกันประเทศ โดยกองพลพัฒนาที่ 2 ยังมีอัตราการจัดที่ยังไม่สมบูรณ์ตามอัตราการจัดยุทธโศปกรณ์ ทำให้ไม่สามารถรับภารกิจการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยกองพลพัฒนาที่ 2 มีแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยการปรับโครงสร้างหน่วยกองพลพัฒนาให้ครบสมบูรณ์ คือ มี 3 กรมพัฒนาเป็นหน่วยขึ้นตรง โดยที่แต่ละกรมพัฒนา มี 2 กองพันพัฒนา กับ 1 กองพันก่อสร้างเป็นหน่วยขึ้นตรง พร้อมกับการปรับแผนการฝึกของทุกหน่วยขึ้นตรงให้สอดคล้องกันเป็นแผนการฝึกพื้นที่เดียวกัน ปฏิบัติตามแผนการฝึกในพื้นที่/ชุมชน

เดียวกัน เพื่อให้นำไปสู่การปรับรูปแบบการปฏิบัติงานร่วมกันของกรมพัฒนา
กรมทหารช่างที่สอดคล้อง ส่งเสริม เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน และนำไปสู่ความสำเร็จใน
ภารกิจในระดับกองทัพบก ในการพัฒนาประเทศตามบทบาทในรัฐธรรมนูญต่อไป

ABSTRACT

AUTHOR : Colonel Attachai Raksasilp

TITLE : Ways to increase efficiency of the 2nd Development Division for the national development

DATE : September 2018 **WORD COUNT :** 5,696 **PAGES :** 18

KEY TERMS : ways to increase efficiency, 2nd Development Division, national development

CLASSIFICATION : Unclassified

Current national development of Thailand has different forms and types. The development does not only cover construction work like in the past but also include human and social development such as humanitarian assistance to the people who are affected by the natural disasters and also those who are experienced hardship in their life. At present, Thailand has been undertaking the development projects under the 12th National Economic and Social Development Plan (FY 2017-2025) which aims to escape from the middle income trap (Thailand 4.0) and move toward the “Stability, Prosperity and Sustainability Development by developing plans and projects assigned from the Government down to Ministries, down to Departments and down to Divisions. The Royal Thai Army as part of the Ministry of Defence is one of the organization assigned to both national defense mission and national development mission. The responsible units are the Development Divisions of each Army Area. The 2nd Development Division, direct reported unit to 2nd Army Area, is established by the Royal Thai Army under the National Development Strategy to help decrease combat unit responsibility. In the past, the Royal Thai Army assigned development duty to combat unit as well as national defense duty. However, the 2nd Development Division guidelines for have been developed. The restoration of the brigade unit has been completed.

There are 3 development Regiment in straight units. Each development Regiment has 2 development battalions with 1 construction battalion. Is upright. With the adjustment of the training plan of all units up to the same as a training plan for the same area. Follow the training plan in the same area / municipality. In order to lead to the adaptation of the cooperative model of the development Regiment and the Engineer Regiment to support the support each other. This leads to success in the Army. In the development of the country following the role in the Constitution.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วย
กองพลพัฒนาที่ 2 ในการพัฒนาประเทศฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ก็ด้วยความกรุณาให้
ความช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษาจาก พันเอกหญิง ลักษณ์บุล บุญคง
อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำความรู้ แนวทาง และข้อเสนอแนะ การนำเสนอ
ข้อมูล ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเล่มนี้
มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งหากได้รับการจัดตั้งหน่วยตามโครงสร้างการจัดตามอัตรา
การจัดยุทธโศปกรณ์ และมีรูปแบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจนแล้ว ก็จะเป็นแนวทางที่จะ
เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศของกองพลพัฒนาที่ 2 ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณเป็น
อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

โอกาสเดียวกันนี้ ขอขอบพระคุณ พลเอกวิบูลย์ศักดิ์ หนีพาล
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำการทำวิจัย และขอขอบคุณ
อาจารย์วิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ที่มีค่าแก่ผู้วิจัย
ตลอดห้วงระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาทุกท่าน ที่กรุณาให้การสนับสนุนในการเข้ารับ
การศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบคุณกำลังพลกองพลพัฒนาที่ 2 ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้
ความอนุเคราะห์สนับสนุนข้อมูลในการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นแรงจูงใจ กระตุ้นและ
ผลักดันให้ผู้วิจัยมีความมานะพยายาม ในการทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มแรก จนถึง
ขั้นสุดท้าย รวมถึงเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ สนับสนุน จนทำให้เอกสาร
วิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานพัฒนาที่ 2 ในการพัฒนาประเทศ

ประเทศไทย โดยคณะรัฐบาลกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2568) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว คุณภาพชีวิตของประชาชน มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน กองทัพเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนขับเคลื่อนด้านการพัฒนาประเทศ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 เป็นต้นมา โดยบัญญัติไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 56 บัญญัติไว้ว่า “ รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงแห่งรัฐและผลประโยชน์แห่งชาติ กำลังทหารจึงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม เพื่อป้องกันสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปราบปรามกบฏและการจลาจล เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และเพื่อการพัฒนาประเทศ ”¹ และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 52 “ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย ”²

จากแนวนโยบายแห่งรัฐและบทบาทตามรัฐธรรมนูญ กระทรวงกลาโหมจึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม คือ ได้กำหนดให้หน่วยทหารมีขีดความสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศ ช่วยเหลือประชาชน และสนับสนุนรัฐบาล ตลอดจนปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

จากแนวยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหม กองทัพบกจึงได้กำหนดและแบ่งส่วนราชการออกเป็น 7 ส่วน ตามพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2552 ประกอบด้วย ส่วนบัญชาการ ส่วนกำลังรบ ส่วนสนับสนุนการรบ ส่วนส่งกำลังบำรุง ส่วนภูมิภาค ส่วนการศึกษาและหลักนิยม และส่วนพัฒนาประเทศ³

งานด้านการพัฒนาประเทศ กองทัพบกเดิมไม่ได้จัดหน่วยไว้โดยเฉพาะ คงใช้หน่วยกำลังรบในการป้องกันประเทศเป็นหน่วยดำเนินการด้านการพัฒนาควบคู่ไปด้วย เช่น งานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานโครงการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง โดยใช้กำลังพลและยุทธโศปกรณ์ของหน่วยบางส่วน ทำให้หลายหน่วยมีภารกิจติดพันอยู่กับโครงการพัฒนาต่างๆ และกำลังพลส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความชำนาญ ด้านการพัฒนา ทั้งพัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน หรืองานก่อสร้างต่างๆ จนส่งผลกระทบต่อการศึกษา ก่อให้เกิดปัญหา หรือสภาพความพร้อมรบโดยรวมของกองทัพบก

จากปัญหาและผลกระทบที่เกิดกับภาพรวมกองทัพบกดังกล่าว รวมทั้งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ระบุไว้ชัดเจนเรื่องหน้าที่ งานด้านการพัฒนา กองทัพบกจึงได้จัดตั้งหน่วยงานด้านการพัฒนาขึ้นในแต่ละกองทัพบก เพื่อให้เป็นหน่วยที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาโดยเฉพาะ โดยปฏิบัติงานภายใต้ภารกิจที่กองทัพบกมอบหมายไปยังแต่ละกองทัพบก โดยกองทัพบกได้จัดตั้งกองพลพัฒนาที่ 2 ขึ้นมา ตั้งแต่ปี 2532 เป็นต้นไป ตามลำดับกองทัพบก จากกองทัพบกที่ 4 , กองทัพบกที่ 2 , กองทัพบกที่ 3 และกองทัพบกที่ 1 (เมื่อจำเป็น) โดยกองทัพบกออกคำสั่งจัดตั้งกองพลพัฒนาที่ 2 และ 4 ก่อน ตั้งแต่ 1 เมษายน 2532 เป็นต้นไป ตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 52/32 ลง 7 เมษายน 2532 เรื่อง จัดตั้งกองพลพัฒนา

เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองพลพัฒนาที่ 2 ที่จัดตั้งขึ้นตามแนวคิดในการจัดตั้งหน่วยพัฒนาของกองทัพบก เพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติด้านการพัฒนา โดยเฉพาะ เพื่อรองรับภารกิจงานด้านการพัฒนาในพื้นที่แต่ละกองทัพบก รวมทั้งงานตามนโยบายรัฐบาลโดยตรงผ่านทางการทหารช่างและที่มอบหมาย ตามงบประมาณพัฒนาของกระทรวงต่างๆ ทั้งโครงการขนาดใหญ่และโครงการขนาดเล็ก จึงมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับในอนาคต โดยมีภารกิจที่ระบุไว้ในคำสั่ง คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาประเทศทางด้านการเมือง, เศรษฐกิจ, สังคมจิตวิทยา และการทหาร เพื่อให้เกิดความมั่นคงของชาติ ภายในขอบเขตที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งดำเนินการให้การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ

การจัดตั้งกองพลพัฒนาของกองทัพบกที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากเป็นการจัดเพื่อรองรับภารกิจด้านการพัฒนาของกองทัพบกโดยตรงแล้ว แต่ก็ยังจัดตั้งขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งตามทฤษฎีพัฒนาประเทศ 2 ทฤษฎีด้วยกัน คือ ทฤษฎีกระแสหลักและทฤษฎีเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ซึ่งประเทศไทยได้รับอิทธิพลตามแนวแบบกระแสหลัก คือ เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบของทุนนิยม (Capitalism)

กองทัพบกจึงมีบทบาทในการพัฒนาค่อนข้างมาก ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ชี้ว่ากองทัพเป็นตัวแทนของความก้าวหน้าของสังคมตะวันตกในประเทศกำลังพัฒนา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กองทัพเป็นปัจจัยสำคัญที่นำประเทศไปสู่ความเป็นสมัยใหม่แบบตะวันตก

ภารกิจด้านการพัฒนาประเทศที่สำคัญของกองทัพตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน คือ ภารกิจการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาก่อนจัดตั้งหน่วยกองพลพัฒนาจนถึงจัดตั้งแล้วในปัจจุบัน ซึ่งงานโครงการพระราชดำริทั้งหมดแบ่งได้ตามลักษณะออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

1. โครงการตามพระราชประสงค์ คือ โครงการศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์
2. โครงการหลวง คือ การดำเนินงานพัฒนาและบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารบริเวณป่าเขาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคเหนือ เพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยในฤดูแล้ง
3. โครงการพระราชดำริ เป็นโครงการที่วางแผนพัฒนาและเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริกับหน่วยงานฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร โดยใช้ชื่อโดยรวมว่า “ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ” ที่ปัจจุบันมีอยู่ทั้งสิ้นจำนวน 4,447 โครงการ กระจายอยู่ในทุกพื้นที่กองทัพภาค เฉพาะในพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 44 โครงการ โดยจัดแบ่งความรับผิดชอบกระจายให้กับหน่วยที่มีที่ตั้งใกล้เคียงกับโครงการ รับผิดชอบจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ กำกับดูแล
4. โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นโครงการที่พระองค์ได้พระราชทานขออนุญาตและแนวพระราชดำริ ให้เอกชนดำเนินงานด้วยกำลังเงิน กำลังปัญญา และกำลังแรงงาน โดยกองทัพบกมีบทบาทสนับสนุนโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งตรงข้ามกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพระราชดำริ ที่กองทัพมีบทบาทสำคัญเป็นหลักในการดำเนินการ

จากการที่รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) และได้แปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งเป็นแผนระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560 – 2564) ซึ่งเป็นแผนที่มุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกรอบมีเป้าหมาย คือ ปี 2579 ตามยุทธศาสตร์ 20 ปี และมีแผนพัฒนาฉบับที่ 12 เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในกรอบระยะเวลา 5 ปี โดยจะพิจารณาประเมินผลจากสภาพแวดล้อม โอกาส อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ในระยะเวลา 5 ปี ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และกำหนดเป็นข้อเสนอแนะต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ต่อไป⁴

แนวยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม ที่กำหนดให้หน่วยทหารต้องมีขีดความสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ช่วยเหลือประชาชนและสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ปัญหา รูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางทหารนอกเหนือสงคราม (MTOW) และพร้อมที่จะเผชิญกับภัยคุกคามในทุกรูปแบบภายใต้หลักการจัดหน่วยในโครงสร้างกำลังเรื่องหลักการแบ่งแยกงาน ที่แบ่งตามความถนัดเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน เป็นการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาทั้งแนวตั้งและแนวนระดับในเรื่องของความชำนาญการของแต่ละบุคคลโดยยึดหลักในการพัฒนา 4 ประการ ได้แก่

1. ประชาชน การปฏิบัติงานต้องยึดถือประชาชนเป็นหลัก โดยเฉพาะกำลังพลของกองทัพบกต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชน และพัฒนาคนเป็นหลัก ต้องเข้าใจ เข้าถึง ประชาชนว่าเขาต้องการอะไร มีปัญหาอะไร ต้องดำเนินการช่วยเหลือประชาชน บรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า โดยต้องเป็นผู้ประสานงานหลักกับหน่วยงานองค์กรเอกชนอื่นๆ ที่จะสนับสนุนให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนกำลังพลปฏิบัติงาน เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ให้ได้มากที่สุด
2. ประชาธิปไตย เป็นระบบที่สำคัญต่อการพัฒนาที่นักพัฒนาทุกคนต้องพัฒนาให้มีในกลุ่มของประชาชนให้ประชาชนเข้าใจในระบบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง คิดแก้ไขปัญหา ร่วมกัน เห็นชอบร่วมกันกับเสียงส่วนใหญ่ มีการออกเสียงภายใต้กรอบประชาธิปไตย ที่ถูกต้องในลักษณะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ
3. ประสานงาน เป็นวิธีการหลักที่นักพัฒนาต้องมีอยู่ในตัวเองเป็นพื้นฐาน เนื่องจากต้องเชื่อมระหว่างความต้องการของประชาชนที่มีความหลากหลาย และต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับส่วนราชการองค์กรต่างๆ อีกมากมาย ดังนั้น การประสานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงความช่วยเหลือต่างๆ ลงไปสู่ประชาชน ขณะเดียวกันนักพัฒนาก็เป็นผู้นำเอาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน ไปเสนอส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่
4. ประหยัด นักพัฒนาของกองทัพต้องเน้นการปฏิบัติงาน ที่ได้ประสิทธิผลมากที่สุด ภายใต้การใช้งบประมาณ/ทรัพยากรที่ประหยัด และเกิดความคุ้มค่ามากที่สุดในทุกขั้นตอนการปฏิบัติ

บทบาทของกองพลพัฒนาจะรับผิดชอบงานหลัก 4 ประการ คือ

1. งานพัฒนาประเทศตามโครงการพระราชดำริ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง งานพัฒนาชนบทที่ยากจน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ได้มาตรฐาน ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทย 8 ประการ งานพัฒนาเสริมสร้างหมู่บ้านป้องกันชายแดน ตามแผนยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จ และการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ
2. งานก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกตามโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ท่าเรือ เส้นทางคมนาคม และแท็งก์ฟาร์ม เป็นต้น
3. งานการพัฒนาในหน่วยทหาร ทางด้านสาธารณสุขโรค สาธารณูปการ รวมทั้งการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ไฟฟ้า ประปา และถนนภายในหน่วยและค่ายทหาร
4. งานการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพภายในหน่วยทหาร เพื่อยกระดับเศรษฐกิจให้ดีขึ้น และให้สามารถทำการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเองและหน่วยได้ในรูปแบบของกองพันเบ็ดเสร็จ

กองทัพบกได้กำหนดโครงสร้างการจัดหน่วย และการประกอบกำลังของกองพลพัฒนาที่ 2 ตามคำสั่งกองทัพบกที่อ้างถึง โครงสร้างการจัดหน่วยและการประกอบกำลังประกอบด้วย

1. กองบัญชาการ และกองร้อยกองบัญชาการกองพลพัฒนา
2. กรมพัฒนา ประกอบด้วย กองบังคับการ และ กองร้อยกองบังคับการกรมพัฒนา กองพันพัฒนา กองพันก่อสร้าง (กองทัพกบรจุมอบกองพันทหารช่างก่อสร้างของกรมทหารช่างกองทัพภาค ให้ไปก่อน)
3. กองสนับสนุน ประกอบด้วย กองร้อยเครื่องมือ

ต่อมาปี 2540 กองทัพบกได้อนุมัติให้เพิ่มระดับการบรรจุกำลังพลในส่วนของกองบัญชาการ กองร้อยกองบัญชาการกองพลพัฒนา และ กองพันพัฒนา จากเดิมบรรจุกำลังพลในอัตราลดระดับ 2 เป็นอัตราลดระดับ 1 เพื่อให้พลพัฒนามีกำลังพลเพียงพอที่จะปฏิบัติภารกิจ ช่วยพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันกองทัพบกสามารถ จัดตั้งได้เพียง 1 กรมพัฒนา ที่มี 1 กองพันพัฒนา ให้แต่ละกองพลพัฒนาเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถรองรับงานพัฒนาที่หน่วยต่างๆ เข้าไปดำเนินงานทำให้เกิดปัญหาและก่อภาระผูกพันกับหน่วยกำลังรบ และเกิดผลกระทบต่อกองทัพบกเป็นส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กองทัพบกได้เห็นถึงความสำคัญ

ที่จะต้องเสริมสร้างให้พลพัฒนามีขีดความสามารถที่รองรับงานพัฒนาได้จริง จึงกำหนดให้ หน่วยขึ้นตรงของพลพัฒนา บรรจุกำลังพลในอัตราระดับ 1 และตาม แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างของกองทัพบกปี 2543 – 2550 หน่วยในส่วนราชการ พัฒนาประเทศ ยังคงให้มีโครงสร้างและการบรรจุกำลังพลในอัตราที่อนุมัติไว้เดิม โดยไม่ มีการปรับลดอัตราอนุมัติลงเช่นเดียวกับหน่วยในส่วนอื่นๆ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ

จากการพิจารณาปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะกองทัพบกยังไม่มีกำหนดขอบเขตงานใน การพัฒนาประเทศที่แน่ชัด ดังนั้น จึงให้คงโครงสร้างการจัดของกองทัพภาคและ พลพัฒนาไว้เช่นเดิมก่อน โดยให้กรมทหารช่างกองทัพภาค ยังเป็นหน่วยขึ้นตรงอยู่ ในโครงสร้างของกองทัพภาค และให้กรมกิจการพลเรือนกองทัพบกเร่งรัดดำเนินการ จัดทำหลักนิยม และกำหนดขอบเขตงานในการพัฒนาประเทศของกองทัพบกให้แน่ชัด หลังจากนั้นจึงให้กำหนดโครงสร้างการจัดพลพัฒนาที่เหมาะสมอีกครั้ง และใน ระหว่างที่ดำเนินการจัดทำหลักนิยม และกำหนดขอบเขตงานการพัฒนาประเทศ ของกองทัพบก ที่ประชุมมีมติว่าเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่พลพัฒนา ในขั้นต้นควรให้กองทัพภาคฝากการบังคับบัญชากรมทหารช่างกองทัพไว้กับพลพัฒนา โดยให้กองพันทหารช่างก่อสร้าง กลับมาขึ้นการบังคับบัญชากับกรมทหารช่างกองทัพ ตามเดิม สรุป ในปัจจุบันกองพลพัฒนาที่ 2 จะมีโครงสร้างการจัด/การประกอบกำลัง ดังนี้

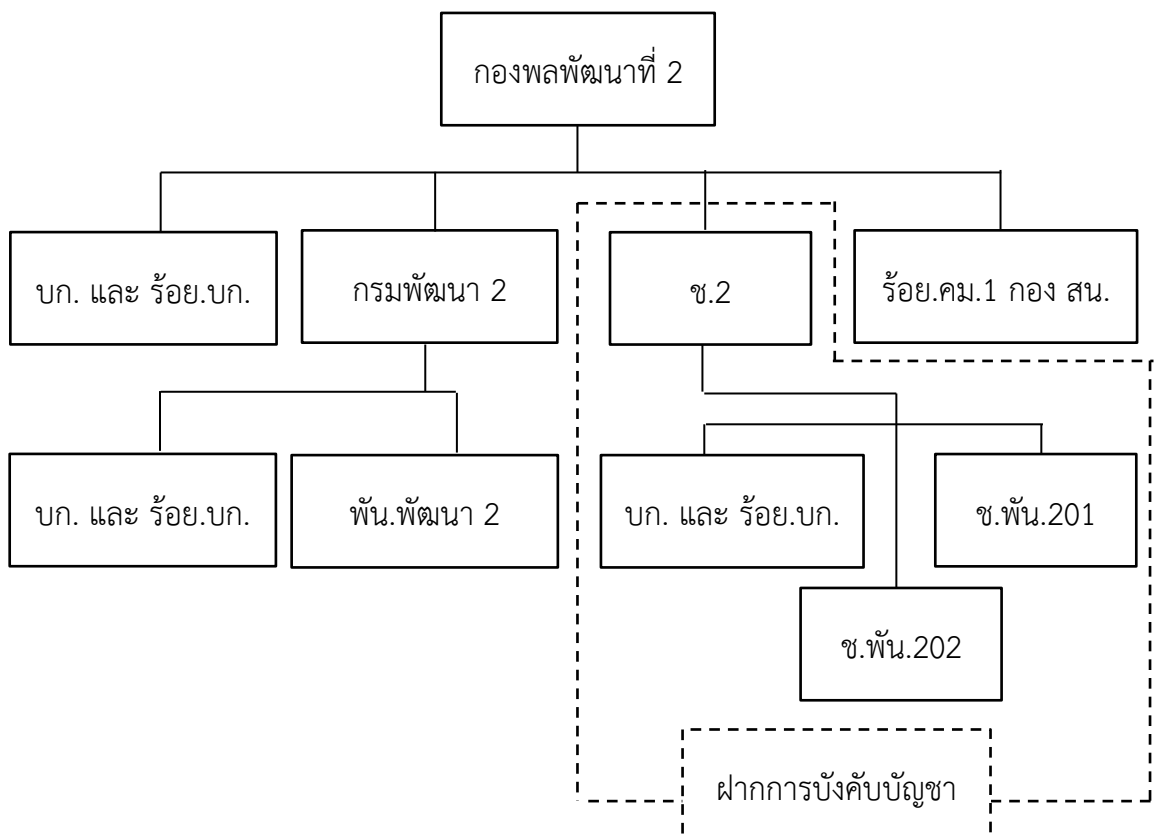
1. กองบัญชาการ และ กองร้อยกองบัญชาการกองพลพัฒนาที่ 2
2. กรมทหารช่างที่ 2 (ฝากการบังคับบัญชา) ประกอบด้วย กองบังคับการ และกองร้อย กองบังคับการกรมทหารช่างที่ 2, กองพันทหารช่างที่ 201, กองพันทหารช่างที่ 202
3. กรมพัฒนาที่ 2 ประกอบด้วยกองบังคับการ และกองร้อยกองบังคับการกรมพัฒนาที่ 2 และกองพันพัฒนาที่ 2
4. กองร้อยเครื่องมือที่ 1 กองสนับสนุน

อย่างไรก็ตาม เพื่อมิให้กระทบต่อการปฏิบัติการกิจ และสภาพความพร้อมรบของกรม ทหารช่างที่ 2 กองทัพภาคที่ 2 จึงเห็นควรให้กองทัพภาคที่ 2 กองพลพัฒนาที่ 2 และ กรมทหารช่างที่ 2 กำกับดูแลด้านการฝึกของกรมทหารช่างให้เป็นไปตามแนวทาง และหลักนิยมการจัดหน่วยทหารช่าง และภารกิจการสนับสนุนหน่วยดำเนินกลยุทธ์ ที่กองทัพบกมอบภารกิจไว้ด้วย

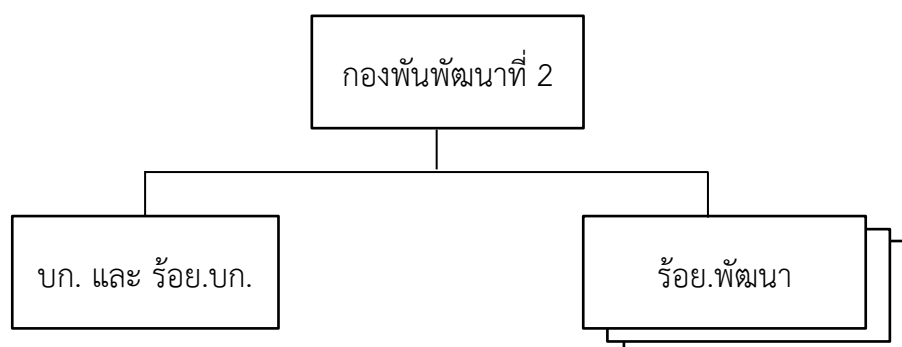
โดยกองทัพบกปรับระดับความพร้อมรบและบรรจุกำลังพลของหน่วยในส่วนกำลังรบและ ส่วนสนับสนุนการช่วยรบ เพื่อปฏิบัติตามแผนปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกปี 2543 –

2550 เพื่อให้ความต้องการในส่วนกำลังรบ และส่วนสนับสนุนการรบเป็นไปตามเป้าหมาย จึงปรับให้กองบัญชาการและ กองร้อยกองบัญชาการกองพลพัฒนาที่ 2 และกองพันพัฒนาที่ 2 เป็นอัตราระดับ 1 ส่วน กองบังคับการและ กองร้อยกองบังคับการกรมทหารช่างที่ 2 , กองบังคับการ และกองร้อยกองบังคับการกรมพัฒนาที่ 2 , กองพันทหารช่างที่ 201 , กองพันทหารช่างที่ 202 และ กองร้อยเครื่องมือที่ 1 บรรจุกำลังพลในอัตราระดับ 2 ตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 40/44 เรื่อง ปรับระดับความพร้อมรบและการบรรจุกำลังพลของหน่วยในส่วนกำลังรบ และส่วนสนับสนุนการช่วยรบ

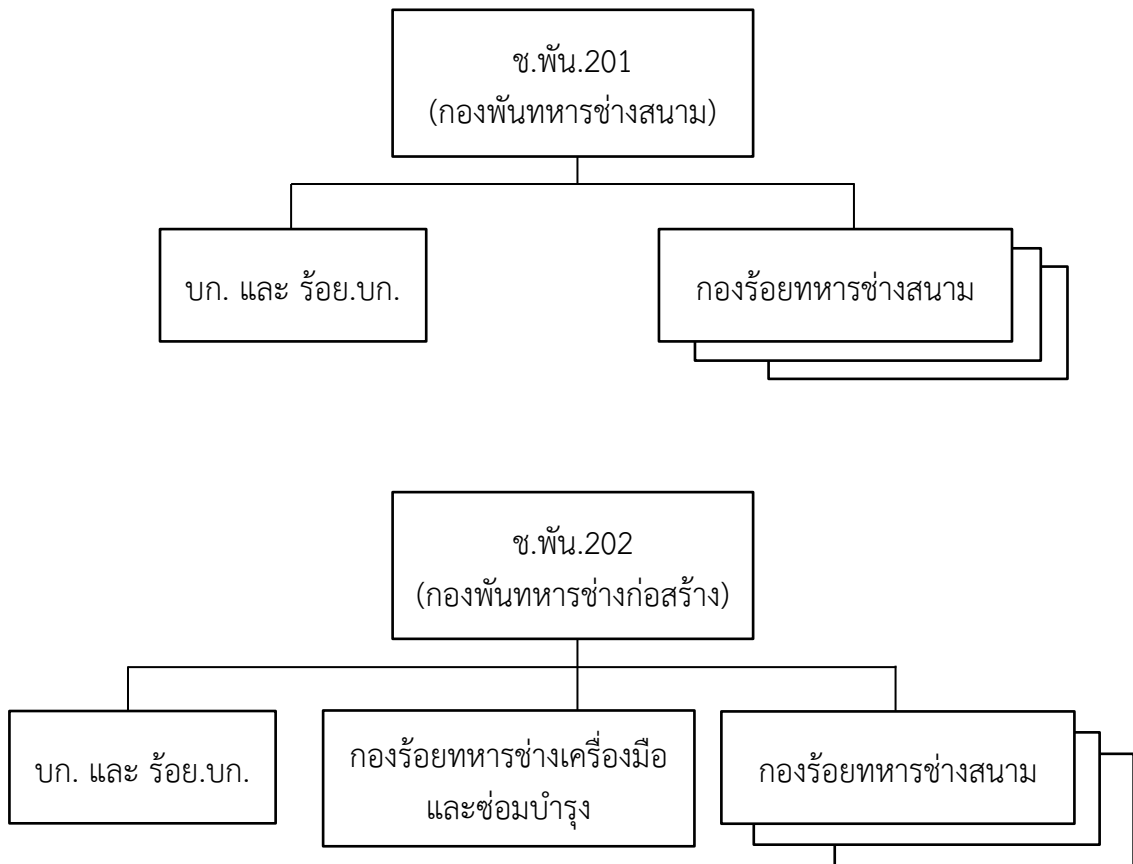
ผังการประกอบกำลัง กองพลพัฒนาที่ 2

ผังการจัดกองพันพัฒนาที่ 2

ผังการจัดกองพันทหารช่าง

จากแผนผังกองพลพัฒนาช่างต้น⁵ พบว่ากองทัพบกมีแนวคิดที่จะจัดตั้ง กองพลพัฒนา ก็เพราะกองทัพบกได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน ในบทบาทการพัฒนาประเทศหลาย โครงการ และมีแนวโน้มว่าในอนาคตบทบาทของทหารในด้านการพัฒนาประเทศ จะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ แต่กองทัพบกไม่มีหน่วยงานที่จัดไว้รองรับภารกิจดังกล่าว การจัดในปัจจุบัน ก็มีลักษณะของสายการบังคับบัญชาเหมือนหน่วยกำลังรบ สนับสนุนการรบ หรือ สนับสนุนการช่วยรบ รวมทั้งหน่วยอื่นๆ ของกองทัพบก แต่ก็ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์เพียงพอกับภารกิจที่ได้รับ โดยกองพลพัฒนาที่ 2 เป็นหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบกที่ 2 รับผิดชอบด้านงานพัฒนา 2 กลุ่มงาน⁶ ได้แก่

1. ศูนย์/โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - 1) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม บ้านกุดนาขาม ตำบลเจริญศิลป์ อำเภोजังหวัดสกลนคร
 - 2) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านจาร บ้านจาร ตำบลม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

- 3) โครงการปาร์กน้ำฯ บ้านปาร์กน้ำ บ้านปาร์กน้ำ ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
- 4) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านทรายทอง บ้านทรายทอง ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร
- 5) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านดอนคำ-เสนานฤมิตร บ้านดอนคำ ตำบลนาแต่ อำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร
- 6) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านसानแ้ว-นาโคกกุ้ง บ้านนาโคกกุ้ง ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
- 7) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านหนองแคน บ้านหนองแคน ตำบลดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
- 8) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านนาตาด - นาโปร่ง บ้านนาตาด - นาโปร่ง ตำบลชะยาว อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี
- 9) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านหาดแพง บ้านหาดแพง ตำบลหาดแพง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
- 10) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านโชคอำนวย บ้านโชคอำนวย ตำบลท่าดอกคำ อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ
- 11) โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อเทิดพระเกียรติฯ บ้านคกิ้ว บ้านคกิ้ว ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
- 12) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอบัวเขต บ้านตาปิม ตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์
- 13) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอยุ้ยทับทัน บ้านหนองเมย ตำบลเมืองหลวง อำเภอยุ้ยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
- 14) โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่บ้านน้อมเกล้า บ้านน้อมเกล้า ตำบลบุงคำ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
- 15) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านยางน้อย บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
- 16) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านหนองผักแว่น บ้านหนองผักแว่น ตำบลสารภี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดอุบลราชธานี
- 17) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อำเภอศีลาลาด บ้านสงยาง ตำบลกุง อำเภอศีลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ
- 18) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ บ้านค้ำน้ำสร้าง บ้านค้ำน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

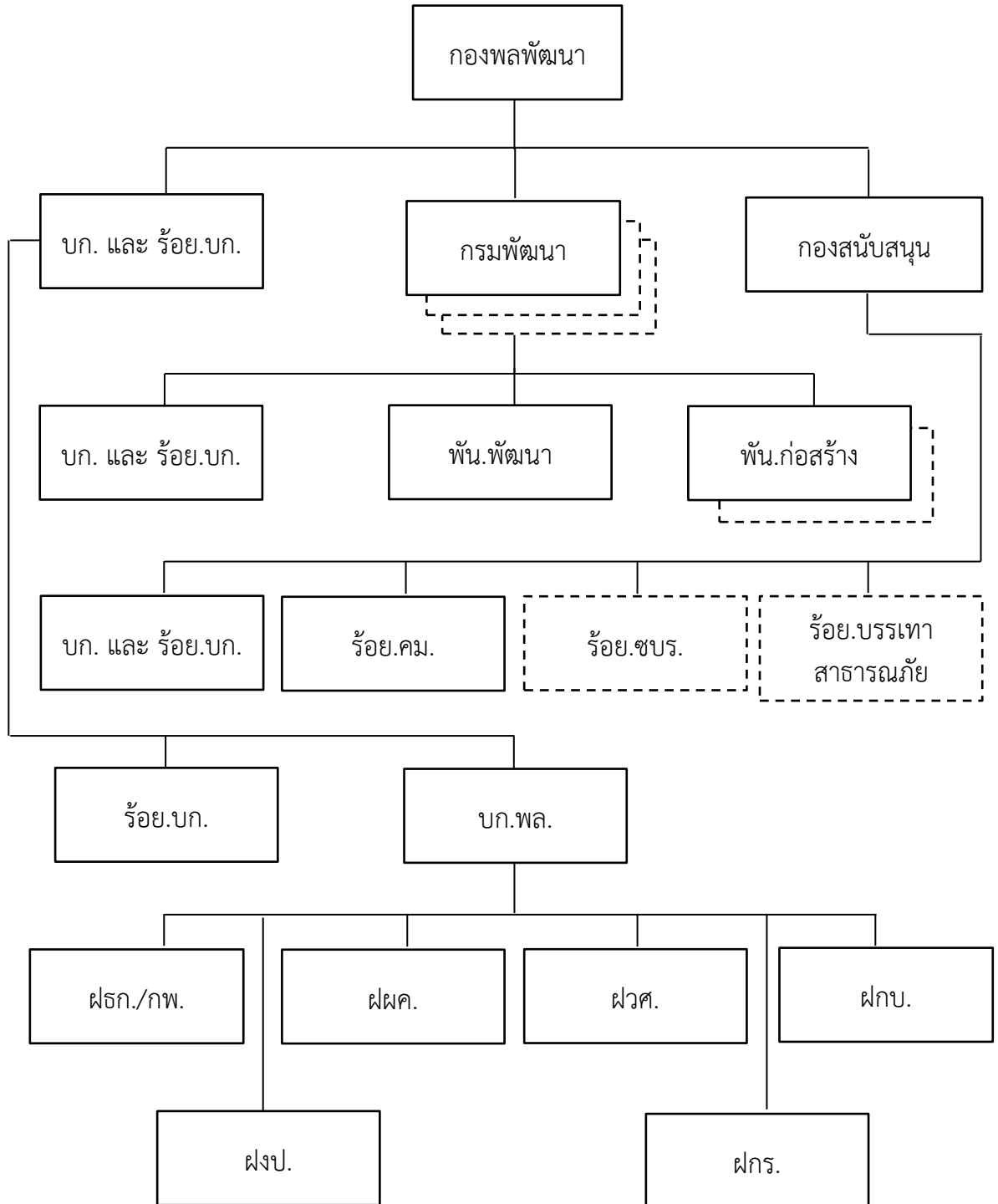
- 19) ศูนย์การพัฒนาโนนดินแดง บ้านโนนดินแดง ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
- 20) ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนจังหวัดสุรินทร์ บ้านน้อยร่มเย็น ตำบลกาบเชิง อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์
- 21) ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ชายแดนจังหวัดอุบลราชธานี บ้านค้อ ตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
- 22) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอละหานทรายฐานพัฒนาน้ำใจ ตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
- 23) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอภูสิงห์ บ้านตะแบง ตำบลห้วยตึกชู อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 24) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอบุณฑริก บ้านสมพรรัตน์ ตำบลหนองสะโน อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี
- 25) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านเวินบึก บ้านเวินบึก ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
- 26) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านโคกก่อง บ้านโคกก่อง ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
- 27) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านดอนหลี่ บ้านดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- 28) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกำพี้ บ้านกำพี้ ตำบลกำพี้ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
- 29) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอปทุมรัตต์ บ้านดอกกล้า ตำบลดอกกล้า อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 30) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกุดสิม-คุ่มเก่า บ้านกุดสิม-คุ่มเก่า ตำบลคุ่มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
- 31) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพทุ่งกะมัง บ้านหนองหอย ตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
- 32) ศูนย์การพัฒนาพื้นที่ทำอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ บ้านราษฎร์ ตำบลบ้านราษฎร์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
- 33) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสร้างถ่อนอก บ้านสร้างถ่อนอก ตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
- 34) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านโสกส้มกบ บ้านคลองเจริญ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

- 35) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกำแมด บ้านกำแมด ตำบลวังทอง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
 - 36) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ บ้านตะติงไถง ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
 - 37) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอกระสัง บ้านบุ ตำบลลำดวน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
 - 38) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านผาน้ำทิพย์ บ้านหนองแซ่พัฒนา ตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
 - 39) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอโพธิ์ชัย บ้านศรีวิสัย ตำบลขามเปีย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
 - 40) โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อเทิดพระเกียรติฯ ผาบ่าว-ผาสาว บ้านนาชำแซง ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
 - 41) โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ผานาง-ผาแก้ง บ้านผานาง ตำบลผาอินทร์แปลง อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย
 - 42) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านบ่อเดือนห้า บ้านบ่อเดือนห้า ตำบลโคกภู อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร
 - 43) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกุดสะกอย บ้านกุดสะกอย ตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
 - 44) โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่บ้านทันสมัย บ้านทันสมัย ตำบลมหาชัย อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
2. งานโครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงที่สำคัญ คือ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ จำนวน 2 โครงการ ได้แก่
- 1) โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ภูผายนต์ พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดเลย, จังหวัดหนองคาย, จังหวัดบึงกาฬ
 - 2) โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่เขตรอยต่อจังหวัดศรีสะเกษ, จังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเข้าไปดำเนินงานใน 2 ลักษณะงาน คือ
 1. เป็นผู้วางแผน, อำนวยการ, ประสานงานและกำกับการ โดยมีส่วนราชการ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เป็นผู้ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่
 2. เป็นผู้เข้าร่วมในการปฏิบัติ โดยกองทัพภาคเป็นหน่วยงานหลัก รับผิดชอบในการดำเนินการ

จึงสมควรให้มีหน่วยปฏิบัติระดับกองพล (พลพัฒนา) เป็นลูกมือในการปฏิบัติงาน การจัดประกอบกำลังในปัจจุบัน จึงยังไม่ค่อยครบถ้วนตามแนวความคิดเดิมของ กองทัพบก ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองพลพัฒนาที่ 2 จึงสมควรบรรจุกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์เพิ่มเติมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อรองรับงาน พัฒนาทั้งของกองทัพบกและของรัฐบาล เช่น พัฒนาโดยพื้นที่ชนบทที่ยากจน , ดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ , พัฒนาภายในที่ตั้งหน่วย ทหาร, ส่งเสริมการประกอบอาชีพภายในหน่วยทหาร และโครงการพระราชดำริ เป็นต้น จึงเห็นควรบรรจุกำลัง/ประกอบกำลังเพิ่มเติมในแต่ละส่วนให้สมบูรณ์เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานดังนี้

1. เพิ่มกรมพัฒนาเป็น 2 – 3 กรม โดยมีกองพันพัฒนา 1 – 2 กองพัน ที่มีหน้าที่ ปฏิบัติงานพัฒนาในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับงานก่อสร้าง และเพิ่ม 1 – 2 กองพันก่อสร้าง ให้กับกรมพัฒนา เพื่อปฏิบัติงานพัฒนาในส่วนงานที่เป็นงานก่อสร้าง
2. กองสนับสนุน นอกจากกองร้อยเครื่องมือแล้ว ควรเพิ่ม 1 กองร้อยซ่อมบำรุง และ กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลือประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล ตาม ภารกิจของหน่วยที่ได้รับมอบหมาย ตามผังโครงสร้างการจัดตั้งนี้

โครงสร้างการจัดหน่วย
กองพลพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ผังการจัดตามโครงสร้างดังกล่าวทำให้หน่วยมีความสมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ให้กับหน่วยกองพลพัฒนาได้ เนื่องจากมีกองพันก่อสร้างอยู่ในหน่วยขึ้นตรงของตนเอง คือ ในกองพันพัฒนา 2 กรมพัฒนา 2 สามารถปฏิบัติงานได้ทั้งในยามปกติและยามสงคราม ที่หน่วยกรมทหารช่างที่ 2 ต้องกลับไปเป็นหน่วยขึ้นตรงกับกองทัพภาค ตามแนวทางการเตรียมความพร้อมตามแผนป้องกันประเทศ โดยนำผลการสัมมนาของคณะกรรมการกองทัพบกปี 2543 มาพิจารณาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกองทัพบกในการใช้กำลังกองพลพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มขีดความสามารถ ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินการตามระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จ ประกอบด้วย การป้องกัน การป้องกัน และการตอบโต้กลุ่มก่อความไม่สงบ และการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังในยามปกติและยามสงคราม

ยุทธศาสตร์พัฒนาและการต่อสู้เบ็ดเสร็จ คือ ระบบการต่อสู้ที่บูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อให้มีระบบการควบคุมการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งพื้นที่ยุทธศาสตร์พัฒนาเป็น 2 ประเภท คือ พื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน และพื้นที่เพื่อความมั่นคงภายใน โดยงานที่สำคัญ คือ งานพัฒนาคน งานพัฒนาพื้นที่ยุทธศาสตร์ และจัดระเบียบทรัพยากร ตลอดจนสามารถใช้หน่วยกรมพัฒนาและหน่วยขึ้นตรงกองพลพัฒนาอื่นๆ ในการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของแผนป้องกันประเทศได้อีกด้วย เพื่อให้การปฏิบัติในพื้นที่ส่วนหลังดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องและต่อเนื่อง เช่น การเตรียมพื้นที่ปลอดภัย สำหรับการอพยพประชาชนจากพื้นที่การรบ และการสร้างระบบระวังป้องกันจากการโจมตีทางลึกของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งถือว่าเป็นการลดภาระของหน่วยกำลังรบ โดยจะมีประสิทธิภาพสูงสุดต้องมอบภารกิจเป็นของกองพันและกองพันก่อสร้างในการสนับสนุน ส่วนรวม กองพันพัฒนามอบในลักษณะสนับสนุนโดยตรงต่อศูนย์ปฏิบัติการพื้นที่ส่วนหลัง และยังสามารถมอบภารกิจให้กองร้อยพัฒนา ปฏิบัติภารกิจเป็นกองร้อยอิสระได้ในหัวงระยะเวลา รวมทั้งอาจมอบเป็นภารกิจย่อยๆ กับชุดปฏิบัติการได้ตามความเหมาะสมตามแผนผังการจัดกำลังข้างต้น

ในส่วนที่กองทัพบกได้รับมอบหมายภารกิจจากรัฐบาล ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน เพื่อสนับสนุนงานพัฒนาประเทศ ด้วยกำลังพลและเครื่องมือที่มีอยู่ งานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการปลูกฝังอุดมการณ์และพัฒนาประชาชนแก่กลุ่มเป้าหมายและเยาวชน การปฏิบัติการจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ และการช่วยเหลือประชาชน (บรรเทาสาธารณภัย) ในพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 ในฐานะกองพลพัฒนาที่ 2 เป็นลูกมือด้านการพัฒนา มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้น 20 จังหวัด พื้นที่ 168,854 ตารางกิโลเมตร

มีโครงการพระราชดำริ 44 โครงการ ที่รับผิดชอบจากทั้งหมด 127 โครงการ ใน 5 กลุ่มงาน ดังนี้⁷

1. กลุ่มงานด้านความมั่นคง
2. กลุ่มงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. กลุ่มงานส่งเสริมอาชีพ
4. กลุ่มงานฟาร์มตัวอย่าง
5. กลุ่มงานอื่นๆ

โครงการพระราชดำริทั้ง 5 กลุ่มงานนั้น กองทัพอากาศที่ 2 รับผิดชอบอยู่ 44 โครงการ โดยแบ่งมอบความรับผิดชอบให้กับหน่วยต่างๆ ทั้งหน่วยกำลังรบ หน่วยสนับสนุนการรบ และหน่วยสนับสนุนการช่วยรบ รับผิดชอบตามพื้นที่ที่ตั้งใกล้เคียงกับหน่วย เพื่อลดภาระของหน่วยกำลังรบให้ได้มากที่สุด และง่ายต่อการควบคุมกำกับดูแลในส่วนของกองพลพัฒนาที่ 2 ได้รับแบ่งมอบโครงการพระราชดำริ จำนวน 4 โครงการ ดังนี้

1. ชื่อศูนย์ฯ/โครงการ - โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านโคกก่อง
ที่ตั้ง - บ้านโคกก่อง ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
หน่วยรับผิดชอบ - กรมพัฒนาที่ 2 (กองพันพัฒนาที่ 2)
กิจกรรมภายในศูนย์ - ทอผ้า , หม่อนไหม , เย็บนลาย , ปักผ้า , แกะสลัก
2. ชื่อศูนย์ฯ/โครงการ - โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านกำพี้
ที่ตั้ง - บ้านกำพี้ ตำบลกำพี้ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
หน่วยรับผิดชอบ - กรมพัฒนาที่ 2 (กองพันพัฒนาที่ 2)
กิจกรรมภายในศูนย์ - ทอผ้า , ปักผ้า , จักรสาน
3. ชื่อศูนย์ฯ/โครงการ - โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านดอนหลี่
ที่ตั้ง - บ้านดอนหลี่ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
หน่วยรับผิดชอบ - กรมทหารช่างที่ 2 (กองพันทหารช่างที่ 202)
กิจกรรมภายในศูนย์ - ทอผ้า , หม่อนไหม , ดอกไม้ประดิษฐ์
4. ชื่อศูนย์ฯ/โครงการ - โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอบุพมรัตน์
ที่ตั้ง - บ้านดอกกล้า ตำบลดอกกล้า อำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
หน่วยรับผิดชอบ - กรมทหารช่างที่ 2 (กองพันทหารช่างที่ 201)
กิจกรรมภายในศูนย์ - ทอผ้า , หม่อนไหม , ดอกไม้ประดิษฐ์ , จักรสาน , แกะสลักไม้

จากข้อมูลการแบ่งหน่วยรับผิดชอบโครงการพระราชดำริ จำนวน 44 โครงการที่ กองทัพอากาศที่ 2 รับผิดชอบนั้น แบ่งให้กับกองพลพัฒนาที่ 2 เพียง 4 โครงการ ทั้งๆที่ กองทัพบกจัดตั้งหน่วยกองพลพัฒนามากก็เพื่อรองรับงานเหล่านี้ เพื่อแบ่งเบาภาระให้กับ หน่วยกำลังรบ แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศของกองพลพัฒนาที่ 2 นั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงสมควรต้องมีการบรรจุกำลังพลและประกอบกำลังให้ สมบูรณ์ เพื่อรองรับภารกิจการพัฒนาให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาพรวมและ สามารถถอนกำลังรบออกจากการพัฒนาประเทศได้

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านกำลังพลแล้ว กำลังพลต้องมีความสัมพันธ์กับโครงสร้าง การจัดหน่วย ซึ่งเมื่อกองทัพบกมีนโยบายในการถอนหน่วยกำลังรบออกจากการพัฒนา ประเทศ และให้กองพลพัฒนาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนตามแนวคิดของกองทัพบกในการ จัดตั้งกองพลพัฒนา ภายใต้ข้อกำหนดการบรรจุกำลังพลว่า “ จัดหาหรือใช้กำลังพล ถูกต้องเหมาะสมกับงานและเวลา ” การจะได้กำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถ ในการ พัฒนานั้น ต้องมีการฝึกกำลังพลตามความชำนาญการทางทหาร มีการสอบคัดเลือก กำลังพลที่บรรจุใหม่ ให้ตรงกับขีดความสามารถตามตำแหน่งที่ต้องการ

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองพลอีกแนวทางหนึ่งที่น่าจะพัฒนาให้ เกิดความเหมาะสม คือ ปรับโครงสร้างจัดหน่วย ปรับแผนการฝึกและรูปแบบการ ปฏิบัติงานซึ่งรูปแบบการปฏิบัติงานพัฒนาประเทศของกองพลพัฒนา มีหน่วยขึ้นตรงที่ สำคัญ 2 หน่วย คือ กรมทหารช่าง (ฝាកการบังคับบัญชา) กับ กรมพัฒนา ทั้ง 2 หน่วยนี้ มีภารกิจฝึกประจำปี ที่มีห้วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน บางปีผู้บังคับบัญชาก็เห็น ความสำคัญให้จัดการฝึกภายใต้ปัญหา/ช่วงการฝึกเดียวกัน ในพื้นที่การฝึกเดียวกัน แผนการฝึกร่วมกัน จะทำให้ทั้ง 2 หน่วย รับภารกิจที่แตกต่างกันแต่สามารถ ปฏิบัติงาน (ฝึก) ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ส่งผลถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในภาพรวม ของกองพลพัฒนาที่ 2 จากแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยทั้ง 3 ส่วนนั้น ส่วนแรก การปรับโครงสร้างการจัดหน่วยให้สมบูรณ์นั้น เป็นส่วนที่พัฒนาได้ยากที่สุด ภายใต้สภาวะการขาดแคลนงบประมาณของกองทัพบกเอง ตลอดจนความจำเป็น เร่งด่วนในการพัฒนาหน่วยกำลังรบก่อนหน่วยมณฑลทหารบก หรือหน่วยทหารด้านการ พัฒนาประเทศ แต่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปอาจจะแบ่งเป็นระยะสั้น ระยะกลาง ระยะ ยาว เพื่อความสมบูรณ์เพื่อรองรับภารกิจการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการปรับแผนการฝึกและปรับปรุงรูปแบบการปฏิบัติงาน ที่หน่วยปัจจุบันสามารถกระทำ ได้ด้วยตนเอง จะเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพที่ชัดเจนสอดคล้องไปกับการปรับ โครงสร้างการจัดหน่วย เพื่อประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

การปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือ ที่มอบหมายผ่านกองทัพภาค มักจะมอบหมายภารกิจงานก่อสร้างให้กับกรมทหารช่าง (กองทัพบกกระบุ) งานพัฒนาคน พัฒนาสังคม มอบให้กับกรมพัฒนา (ตามอัตรการจัดปัจจุบันไม่มีกองพันก่อสร้าง) ทำให้ภาพรวมการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกัน ระหว่างกรมพัฒนากับกรมทหารช่าง ต่างคนต่างปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบ ขาดการประสานงานสอดคล้องในเรื่องของงานและพื้นที่ปฏิบัติการ ถ้ากองพลพัฒนาแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสม กำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน ดำเนินการควบคู่กันไป ทั้งงานก่อสร้างและงานพัฒนาคน พัฒนาสังคม ในพื้นที่เป้าหมายเดียวกัน จะทำให้การปฏิบัติงานของกองพลพัฒนามีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด เป็นไปตามนโยบายของกองทัพบก ที่มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางตามคำขวัญที่ว่า “ เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน ”

สรุป หน่วยกองพลพัฒนาที่ 2 ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพภาคที่ 2 เพื่อรองรับภารกิจการพัฒนาประเทศ ตามนโยบายรัฐบาลที่มอบหมายแก่กองทัพบก เพื่อพัฒนาคน พัฒนาพื้นที่ กำกับดูแลโครงการพระราชดำริ รวมทั้งพัฒนาเพื่อความมั่นคงรูปแบบต่างๆ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ตามยุทธศาสตร์กลาโหม ยุทธศาสตร์กองทัพบก ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เพื่อให้ประเทศมุ่งไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งการจัดการประกอบกำลังในปัจจุบัน หน่วยยังไม่สามารถรับภารกิจหรือปลดเปลื้องภาระของส่วนกำลังรบได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นการให้ปรับผังการจัดการบรรจุใหม่ ให้เต็มสมบูรณ์ตามแนวคิดของกองทัพบก เมื่อเริ่มจัดตั้งกองพลพัฒนา จึงจะเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศของหน่วยกองพลพัฒนาที่ 2 ได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้น ภารกิจการพัฒนาในปัจจุบัน ยังหมายรวมถึงการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น กองทัพบกจึงต้องจัดตั้งกองร้อยบรรเทาสาธารณภัยเพิ่มเติม ให้ในส่วนของกรมพัฒนาที่ 2 โดยกองพันพัฒนาที่ 2 หรือเป็นกองร้อยขึ้นตรงกองพลพัฒนา ย่อมเป็นการตอบสนองต่อภารกิจช่วยเหลือประชาชน และเสริมสร้างศักยภาพในภารกิจช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกได้ และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจริงในแต่ละพื้นที่ ต้องมีการปรับโครงสร้างการจัดหน่วยให้สมบูรณ์ ปรับแผนการฝึกให้สอดคล้องกัน ปฏิบัติในพื้นที่การฝึกเดียวกันและต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างประสานสอดคล้องของหน่วยขึ้นตรง ทั้งกรมทหารช่างที่ 2 และกรมพัฒนาที่ 2 ในรูปแบบที่สนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จะเกิดภาพที่ชัดเจน ประชาชนมีความพึงพอใจ การพัฒนาตรงกับความต้องการที่แท้จริง มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่กับการก่อสร้างปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐานนั้น จะทำให้การพัฒนาประเทศของหน่วยกองพลพัฒนา ประสบความสำเร็จครอบคลุมทุกๆ ด้าน ตามที่

กองทัพบกจัดตั้งหน่วยขึ้นมารองรับภารกิจพัฒนาประเทศ เพื่อปลดเปลื้อง/ลดภาระของ
หน่วยกำลังรบในภาพรวมของกองทัพบก

เอกสารอ้างอิง

- 1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 หมวด 5 แนวนโยบายแห่งรัฐมาตรา 5, 6
- 2 พระราชกฤษฎีกา การแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก
- 3 กองทัพอากาศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2552
- 4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) (หน้า 70)
- 5 หนังสือ ยก.ทบ.ลับ ที่ ต่อ กท 0403/036 ลง 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2532
- 6 สำนักงานประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กองทัพอากาศที่ 2
- 7 สำนักงานประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และความมั่นคงกองทัพบก ;
เข้าถึงเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2561 ; จาก [https:// www.xn03cqb6a7a.com](https://www.xn03cqb6a7a.com)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ	พันเอก อรรถชัย รักษาศิลป์
วัน เดือน ปีเกิด	27 กรกฎาคม 2512
ประวัติสำเร็จการศึกษา	
พ.ศ.2530	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 28
พ.ศ.2525	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 39
พ.ศ.2542	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน (ปริญญาโท วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)
พ.ศ.2544	โรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำชุดที่ 80
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2535 – 2536	ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก ร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16
พ.ศ.2537 – 2540	รักษาราชการอาจารย์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า
พ.ศ.2541 – 2543	นายทหารฝ่ายยุทธการและการฝึก กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 13
พ.ศ.2544 – 2545	ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายกำลังพล กองพลทหารราบที่ 6
พ.ศ.2546 – 2549	ผู้ช่วยฝ่ายยุทธการ กองยุทธการ กองทัพน้อยที่ 2
พ.ศ.2550 – 2551	หัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือน กองพลพัฒนาที่ 2
พ.ศ.2552 – 2556	ผู้บังคับกองพันพัฒนาที่ 2
พ.ศ.2557 – 2558	เสนาธิการกรมพัฒนาที่ 2
พ.ศ.2559 – 2561	รองผู้บังคับการกรมพัฒนาที่ 2
ตำแหน่งปัจจุบัน	
พ.ศ.2561	รองผู้อำนวยการกองข่าว กองทัพน้อยที่ 2